

การเรียนรู้ผลกระทบของสถานการณ์ COVID - 19 ต่อสถาบันอาชีวศึกษาสาขาวิชา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว : ศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษา A Study of the Impact of COVID - 19 on Vocational Institutes in Tourism Industry Program : Qualitative Interview Study of TVET Directors

ตริณัฐ ไพชัยวงศ์จิตร^{1*} และสรลชนา ธิติสุวรรณ²

Trinud Paichayontvijit^{1*} and Saranchana Thitisawan²

¹คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร 10240

²สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย กรุงเทพมหานคร 10310

¹Faculty of Economics , Ramkhamhaeng University , Bangkok 10240

²Thailand Development Research Institute , Bangkok 10310

Received : March 20, 2023 Revised : December 18, 2023 Accepted : December 20, 2023

บทคัดย่อ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการศึกษาที่ต้องมีการเรียนการสอนในสถานที่จริงอย่าง การเรียนอาชีวศึกษา งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาผลกระทบของการระบาดโควิด - 19 ต่อการศึกษา ระดับอาชีวศึกษาในสายสาขาที่ถูกกระทบโดยตรงซึ่งได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมถึงการโรงแรม โดยศึกษาวิธีการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไปและข้อจำกัด ข้อจำกัดด้านการฝึกงาน และการหางานในสายอาชีพที่ถูกกระทบวิธีการศึกษาเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษา และอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาสาขา ทั้งหมด 8 สถาบันทั่วประเทศไทย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกสถานศึกษา เพื่อการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) สถาบันอาชีวศึกษาภาครัฐ และภาคเอกชน 2) สถาบันอาชีวศึกษารายภูมิภาค และ กรุงเทพฯ และ 3) สถาบันอาชีวศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน กำลังเรียนในสาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ ผลการศึกษานี้พบว่า สถาบันอาชีวศึกษาภาครัฐ และภาคเอกชนได้รับผลกระทบในระดับที่แตกต่างกัน ในเรื่องความไม่พร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน การไม่สามารถฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และปัญหา

รายได้ครอบครัว ส่งผลต่อการศึกษาและการหาอาชีพ นักเรียนที่จบแล้วไม่สามารถหางานที่ตรงกับอุตสาหกรรมที่เรียนได้ผันตัวไปขายของออนไลน์หรือทำเกษตรกรรมกับครอบครัว ส่วนนักเรียนเข้าใหม่ขาดความเชื่อมั่นในสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการโรงแรม ทำให้จำนวนนักเรียนในสาขานี้ลดลงอย่างมาก วิทยาลัยมีมาตรการช่วยเหลือเบื้องต้น ได้แก่ ปรับวิธีการสอนในสาขาที่สามารถสอนเป็น online มาตรการลดค่าลงทะเบียน ส่วนมาตรการอื่น ๆ จะขึ้นกับศักยภาพของแต่ละวิทยาลัย เช่น มาตรการที่นักเรียนสามารถเรียนก่อนและจ่ายค่าเทอมตอนที่เรียนจบแล้ว ซึ่งแนวทางนี้เหมือนกับการกู้ยืมเงินเรียนจากสถาบันนั่นเอง

คำสำคัญ : อาชีวศึกษา , โควิด - 19 , การศึกษา , ผู้อำนวยการ

Abstract

COVID -19 Pandemic affects the Thai education system greatly. Especially , education that requires teaching and learning in real places such vocational education. This research therefore focuses on studying the impact of the COVID - 19 outbreak towards vocational education in the area that directly affected such as tourism and hospitality

*ตริณัฐ ไพชัยวงศ์จิตร

E-mail : trinud.pai@gmail.com

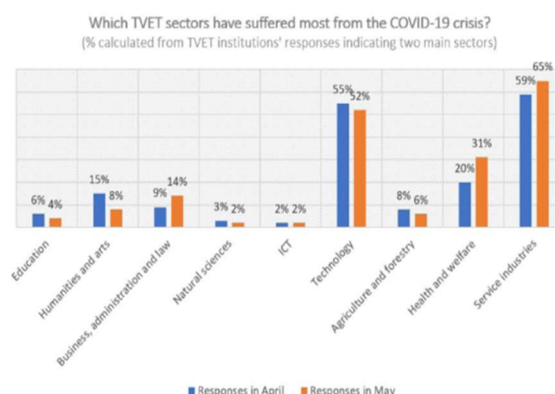
courses. We study the changes in teaching methods and the limitations, limitations on Internship , and job searching in affected occupations. We conducted in - depth interviews with directors or appointed teachers of 8 TVET institutions throughout Thailand. The criteria for selecting vocational institutes are as follows : 1) public and private vocational institutes ; 2) location by regions and Bangkok ; and 3) vocational institutes with the high number of students studying in tourism program. The results of this study found that. This study found that public and private vocational institutes are affected on different degrees , in terms of the limitation on learning materials, inability to get training during internship , and issues related to family income affect education and future career greatly. Graduated students are unable to find a job that matches the subjects they studied, so they ended up selling products online or do farming with their families. As for new students , they lack confidence in the field of tourism and hotel industry causing the number of students in this field to decrease. TVET institutions provide some support measures such as reducing registration fees. Other supports measures depend on the financial situation of each institution. Ones with more cash flow can offer students to study first and pay tuition fees when they graduate. This approach is the concept as students borrowing money from the institution to study.

Keywords : Vocational Education , Covid - 19 , Education , Directors

1. บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งการศึกษาที่จำเป็นจะต้องมีรูปแบบการเรียนการสอนที่สถานที่จริงเช่น หลายสาขาในระดับอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา จากการสำรวจสถานศึกษาอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา (Technical and Vocational Education and Training หรือ TVET) กว่า 1,350 รายทั่วโลกพบว่า ผู้ให้บริการฝึกอบรมในหลายประเทศไม่มีความพร้อมที่จะตอบสนองต่อวิกฤตการระบาดของโรคโควิด - 19 ในครั้งนี้ถึงแม้ว่าระบบการศึกษาโดยรวมในบางประเทศจะมีการปรับตัวและเปลี่ยนไปใช้การเรียนทางไกลกันอย่างแพร่หลาย แต่สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษานั้น การฝึกและพัฒนาฝีมือก็ยังจำเป็นต้องมีการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง นอกจากนี้ ในช่วงเริ่มต้นของการแพร่ระบาด มีเพียงวิทยาลัยไม่กี่แห่งที่มีอุปกรณ์การเชื่อมต่อซอฟต์แวร์และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ทางไกล รวมทั้งทรัพยากรด้านการสอนทางไกลอื่น ๆ ที่เพียงพอ อีกทั้งนักเรียนและอาจารย์ผู้สอนยังขาดทักษะด้านดิจิทัลเพื่อดำเนินการเรียนการสอนในรูปแบบทางไกลอีกด้วย การศึกษาโดย UNESCO and Omnia Education Partnerships (2021) ในสถาบันอาชีวศึกษาประเทศฟินแลนด์ พบว่า ประเภ่วิชาที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดได้แก่ อุตสาหกรรมบริการ และเทคโนโลยี เนื่องจากผลกระทบต่อวิธีการเรียนแบบ Work - Based Learning ที่มุ่งเน้นการทำงานจริง ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มนี้ไม่สามารถเข้าไปฝึกงานตามสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงของการระบาดของโควิด - 19 ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพระดับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด -19 จำแนกตามประเภทวิชา

ที่มา : UNESCO and Omnia Education Partnerships (2021)

ผลกระทบของโควิด -19 ต่อสถานศึกษาในด้านงบประมาณ งานศึกษาของ World Bank Group (2020) คาดการณ์ว่าการใช้จ่ายภาครัฐสำหรับการศึกษาต่อหัวเฉลี่ยทั่วโลกในปี 2020 จะหดตัวร้อยละ 5.7 และหดตัวต่อเนื่องในปี 2021 โดยในช่วงปี 2020 ที่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด - 19 การใช้จ่ายภาครัฐสำหรับการศึกษาต่อหัวเฉลี่ยในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางในระดับต่ำจะหดตัวร้อยละ 8.4 หดตัวซึ่งหดตัวมากกว่ากลุ่มประเทศรายได้สูงที่หดตัวลงร้อยละ 5.1 เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลให้ภาครัฐต้องเร่งเยียวยาประชาชนและภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการปิดกิจการทางเศรษฐกิจทำให้ภาครัฐอาจต้องลดการจัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษาไปยังภาคส่วนอื่น ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนทางไกล การจ้างบุคลากร การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน Council (2021) ศึกษาความสามารถในการบริหารจัดการ รวมถึงการปรับตัวของสถาบันอาชีวศึกษาใน 5 ประเทศ ได้แก่ กานา อินเดีย มาเลเซีย แอฟริกาใต้ และสหราชอาณาจักร พบว่า ร้อยละ 68 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าจะมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอนเนื่องจากผลกระทบของโควิด - 19 ที่ทำให้ความต้องการในตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงต้องปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เหมาะสม เช่น ในประเทศมาเลเซีย มีการวางแผนที่จะมีคอร์สเรียนเกี่ยวกับพลาสติกเพื่อทดแทนหลักสูตรการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการบินที่มีความต้องการลดลง ประเทศอินเดียมีการเพิ่มหลักสูตรเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสายตา และการตลาดดิจิทัลเพิ่มสูงขึ้น เป็นต้น นักเรียนมีความต้องการต่อรูปแบบการสอนการสอนที่เปลี่ยนไป ผู้ตอบแบบสอบถามสูงถึงร้อยละ 94 ระบุว่าในอนาคตอีก 5 ปีข้างหน้า จะผสมผสานรูปแบบการเรียนออนไลน์มากขึ้นแต่ในระดับมากน้อยที่แตกต่างกันแสดงให้เห็นถึงการเปิดรับเทคโนโลยีเข้ามาผสมผสานการเรียนการสอนในอนาคตสถานศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศไทยแบ่งออกเป็นภาครัฐ จำนวนทั้งหมด 429 แห่ง และภาคเอกชนจำนวน 446 แห่ง ซึ่งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แบ่งออกเป็น 10 ประเภทวิชา และ 64

สาขาวิชา สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จะแบ่งเป็น 11 ประเภทวิชา และ 93 สาขาวิชา (ตารางที่ 1) ซึ่งประเภทวิชา และสาขาวิชาในระดับ ปวส. มีเพิ่มขึ้นจากระดับ ปวช. เพื่อรองรับหลักสูตรที่เฉพาะทางมากยิ่งขึ้น เช่น ประเภทวิชาเกษตรกรรม จะแบ่งสาขาวิชาเป็นพืชศาสตร์ สัตวศาสตร์ ข้างกลเกษตร เทคโนโลยีภูมิทัศน์ เป็นต้น

ตารางที่ 1 แสดงประเภทวิชา และจำนวนสาขาวิชา
ภายใต้หลักสูตร ปวช. และ ปวส.

ประเภทวิชา	จำนวน สาขาวิชา (ปวช.)	จำนวน สาขาวิชา (ปวส.)
อุตสาหกรรม	24	33
พาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ	12	13
ศิลปกรรม	13	12
คหกรรม	5	7
เกษตรกรรม	1	9
ประมง	1	2
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	2	4
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	1	3
อุตสาหกรรมสิ่งทอ	3	3
พาณิชยการ	-	3
อุตสาหกรรมบันเทิงและดนตรี	3	4

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

โดยในช่วงปีการศึกษา 2561 - 2564 พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่เรียนอยู่ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ในระดับ ปวช. ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยรวมอยู่ในช่วงระหว่าง 643,218 - 662,389 ราย และสำหรับจำนวนนักเรียนในระดับ ปวส. เคลื่อนตัวขึ้นลงในช่วง 347,401 - 362,161 ราย โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นยกเว้นปีในการศึกษา 2564 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนที่ปรับลดลงทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน นอกจากนี้ ยังเห็นได้ว่าจำนวนนักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษาของภาครัฐสูงกว่าสถานศึกษาของภาคเอกชนเป็นเท่าตัว ซึ่งอาจมาจาก

ประเด็นด้านค่าใช้จ่ายของภาครัฐที่ถูกกว่าภาคเอกชน (ดังแสดงในตารางที่ 2)

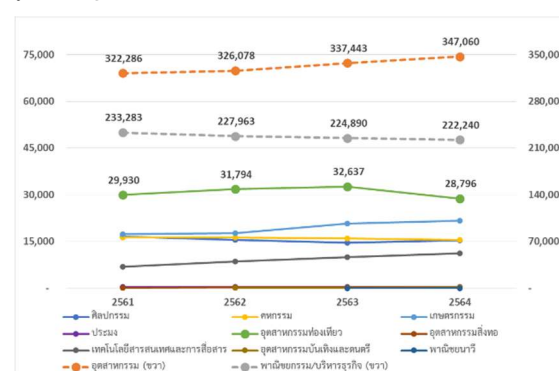
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักเรียนรัฐบาลและเอกชน
ปวช. และ ปวส. ในช่วงปีการศึกษา
2561-2564 (หน่วย:คน)

		2561	2562	2563	2564
ปวช.	รวม	643,218	644,553	656,981	662,389
	รัฐ	437,519	437,810	442,248	442,523
	เอกชน	205,699	206,743	214,733	219,866
ปวส.	รวม	347,401	358,556	362,161	356,757
	รัฐ	240,366	244,786	243,815	240,564
	เอกชน	107,035	113,770	118,346	116,193

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

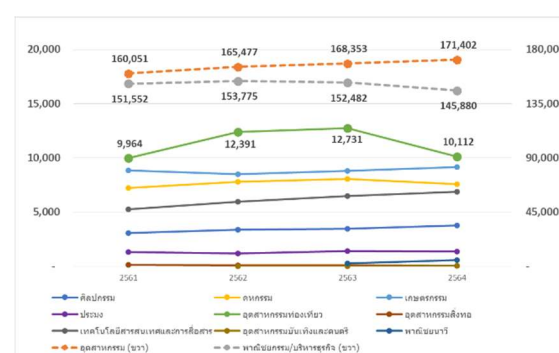
แนวโน้มของจำนวนนักเรียนระดับ ปวช. และ ปวส. แยกตามประเภทวิชาทั้ง 11 ประเภทวิชา ในช่วงปี 2561 - 2564 แสดงในภาพประกอบ 2 และ 3 เนื่องจากวิชาอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม / บริหารธุรกิจมีจำนวนนักเรียนที่สูงมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนในประเภทวิชาอื่น ๆ โดยเป็นประเภทวิชาที่ได้รับความนิยมมากที่สุดทั้งในระดับ ปวช. และ ปวส. ซึ่งในปีการศึกษา 2564 มีสัดส่วนนักเรียน ปวช. ที่เข้าเรียนในประเภทวิชาดังกล่าวมากเป็นสัดส่วนร้อยละ 52 และ 33 และ ปวส. 48 และ 41 ตามลำดับ จึงได้มีการแยกแสดงจำนวนนักเรียนในประเภทวิชาอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม / บริหารธุรกิจ ออกจากประเภทวิชาอื่น ๆ โดยสามารถดูจำนวนได้จากแกนแนวดิ่งด้านขวา และประเภทวิชาอื่น ๆ แสดงจำนวนนักเรียนโดยดูได้จากแกนแนวดิ่งด้านซ้าย เพื่อให้เห็นแนวโน้มของแต่ละประเภทวิชาชัดเจนมากขึ้น ถึงแม้จำนวนนักเรียน ปวช. และ ปวส. มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทวิชา พบว่า แนวโน้มของจำนวนนักเรียน ปวช. และ ปวส. ตามประเภทวิชาที่มีทิศทางที่สอดคล้องกัน โดยประเภทวิชาที่มีแนวโน้มนักเรียนเพิ่มขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ในขณะที่ประเภทวิชาที่มีแนวโน้มนักเรียน ปวช. และ ปวส. ลดลงอย่างชัดเจน ได้แก่ วิชาพาณิชยกรรม / บริหารธุรกิจ

สำหรับประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นประเภทวิชาที่มีจำนวนนักเรียนมากที่สุดในอันดับที่สาม ทั้งการศึกษาระดับ ปวช. และ ปวส. พบแนวโน้มจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2561 - 2563 ซึ่งปี 2563 เป็นช่วงการระบาดของโควิด - 19 ระลอกแรกแต่ข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่าจำนวนนักเรียนมีแนวโน้มที่สูงขึ้นอยู่ แต่ปรับลดลงอย่างชัดเจนในปี 2564 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเภทวิชาที่ถูกกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 น้อยที่สุด คือ ประเภทวิชาที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ดังแสดงในภาพที่ 2 และภาพที่ 3

ภาพที่ 2 ภาพจำนวนนักเรียน ปวช. ระหว่างปี
การศึกษา 2561-2564 จำแนกตามประเภทวิชา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ภาพที่ 3 จำนวนนักเรียน ปวส. ระหว่างปีการศึกษา
2561-2564 จำแนกตามประเภทวิชา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้วิเคราะห์ความท้าทายที่เกิดจากการระบาดของโควิด - 19 รวมถึงนวัตกรรมการสอนและการเรียนรู้ของอาชีวศึกษา (TVET) โดยมีวัตถุประสงค์หลักต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาผลกระทบของการระบาดโควิด - 19 ต่อการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในสายสาขาที่ถูกกระทบโดยตรงจากการระบาดของโควิด - 19

2.2 เพื่อศึกษาวิธีการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไป ข้อจำกัดในด้านการฝึกงาน และการหางานในสายอาชีพ ที่ถูกกระทบโดยการระบาดของโควิด - 19

2.3 เพื่อเสนอข้อเสนอแนะและมาตรการช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาระดับอาชีวศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ในสายสาขาที่ถูกกระทบโดยตรงจากการระบาดของโควิด - 19 ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การโรงแรม อุตสาหกรรมบันเทิงและดนตรี และหลักสูตรช่างอากาศยาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกถึงผลกระทบ การปรับตัวและแนวทางบรรเทาหรือแก้ไข ปัญหาที่เหมาะสมต่อกลุ่มนักเรียนในประเภทวิชา ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมที่ได้รับกระทบโดยตรงจากการระบาดของโควิด - 19

โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) สถานศึกษาภาครัฐ และภาคเอกชน 2) แบ่งเป็น รายภูมิภาค และกรุงเทพฯ และ 3) สถาบันอาชีวศึกษา ที่มีจำนวนนักเรียนกำลังเรียนในสาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2565 โดยมีรายชื่อสถานศึกษาและจำนวนนักเรียน ในวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตามที่แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สถานศึกษาที่ได้ดำเนินการสัมภาษณ์

ชื่อสถานศึกษา	ภูมิภาค/ กทม.	รัฐ/ เอกชน	จำนวน นักเรียน อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว
วิทยาลัยอาชีวศึกษา สันติราษฎร์ในพระ อุปถัมภ์ สมเด็จพระ เจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้า เพชรรัตนราชสุดา สิริ โสภาพัฒณวดี	กทม.	เอกชน	338
วิทยาลัยพณิชยการเชตุ พน	กทม.	รัฐ	351
วิทยาลัยอาชีวศึกษา อมสินอุปถัมภ์	ตะวันออก	เอกชน	98
วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ	ตะวันออก	รัฐ	224
วิทยาลัยเทคโนโลยีชุม แพไทย-เยอรมัน	ตะวันออก เฉิงเหินอ	เอกชน	224
วิทยาลัยอาชีวศึกษา อุดรธานี	ตะวันออก เฉิงเหินอ	รัฐ	351
วิทยาลัยอาชีวศึกษา ปากพนัง	ใต้	เอกชน	680
วิทยาลัยอาชีวศึกษา นครศรีธรรมราช	ใต้	รัฐ	306

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

3.1 ผลกระทบของโควิด - 19 ต่อสถานศึกษา รูปแบบการสอน และอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาสาขา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีอะไรบ้าง (เช่น อุปสรรคใน การสอน การอบรม การเตรียมความพร้อมต่าง ๆ และ ในเรื่องของรายได้)

3.2 สถานศึกษาและภาครัฐมีมาตรการช่วยเหลือ นักเรียนอย่างไรบ้าง มาตรการดังกล่าวเป็นประโยชน์และ สอดคล้องกับสถานการณ์หรือไม่อย่างไร และมี ข้อเสนอแนะต่อมาตรการช่วยเหลือเพิ่มเติมที่พึงได้รับ หรือไม่ ต้องการมาตรการอะไรที่ช่วยเหลือเพิ่มเติม

3.3 อัตราการคงอยู่ของนักเรียนที่กำลังศึกษาในประเภทสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในช่วงโควิด - 19 เป็นอย่างไร โดยในกลุ่มที่ยุติการเรียนระหว่างทางในประเภทสาขาที่กล่าว เลือกที่จะเปลี่ยนประเภทสาขาที่เรียน หรือออกไปประกอบอาชีพ (เปรียบเทียบกับอัตราในปีก่อนหน้าที่ไม่มีโควิด - 19)

3.4. นักเรียนจบการศึกษาในช่วงโควิด - 19 สามารถหางานทำได้ครบถ้วนหรือไม่ และไปประกอบอาชีพประเภทใด สอดคล้องตามสาขาที่ได้เรียนมาหรือไม่ รายได้เป็นอย่างไร (เปรียบเทียบกับสาขาอื่น ๆ)

3.5. โควิด - 19 จะกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและหลักสูตรประเภทวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากหรือน้อยเพียงใด น้ำหนักคะแนน 1 - 5 และด้วยเหตุผลใด

3.6. แนวโน้มของจำนวนนักเรียนใหม่ในสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหากไม่มีการระบาดของโควิด - 19 เป็นอย่างไร และจำนวนนักเรียนที่มีการสมัครเข้าเรียนใหม่หลังการระบาดของโควิด - 19 (ปีการศึกษา 2564) เป็นอย่างไร จำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น/ลดลง กระทบต่อการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างไร

4. ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลสถานศึกษาจำนวน 8 วิทยาลัย ในประเด็นคำถามสำคัญ 6 ประการ ได้ผลการสัมภาษณ์ถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

4.1 ด้านผลกระทบของโควิด -19 ต่อสถานศึกษารูปแบบการสอน และอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า

4.1.1 การสอนทางไกลมีปัญหาความพร้อมของอุปกรณ์การเรียน อาทิ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง จึงทำให้การเข้าถึงการเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เมื่อเทียบกับเรียนที่สถาบัน

4.1.2 การเรียนการสอนทางไกลไม่สามารถตอบโจทย์นักเรียนอาชีวศึกษาได้ เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนของนักเรียนอาชีวศึกษาต้องอาศัยทั้งภาคปฏิบัติ ด้วย การฝึกปฏิบัติจำเป็นที่ต้องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น วิชาจัดดอกไม้ และวิชาการประกอบอาหารและเครื่องดื่ม ในกรณีที่วิทยาลัยสอนทางไกลจะไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์

ให้แก่กันได้ ทำให้นักเรียนต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในครัวเรือนสำหรับการเรียนวิชาเหล่านี้ โดยศักยภาพในการหาอุปกรณ์นั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละครัวเรือน ดังนั้น การเรียนทางไกลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างนักเรียนที่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์การศึกษากับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์การศึกษาได้

4.1.3 ปัญหารายได้ครอบครัวทำให้นักเรียนบางส่วนต้องหารายได้เสริมช่วงการระบาดของโควิด - 19 เพื่อช่วยเหลือครอบครัวและไม่สามารถเข้าเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ

4.1.4 ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เนื่องจากบริษัทในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับผลกระทบมากจนต้องลดค่าใช้จ่ายลงหรือปิดตัวลง จึงไม่รับนักเรียนเข้าไปฝึกงาน ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการพัฒนาฝีมือและรายได้

4.1.5 เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถูกกระทบอย่างหนักทั่วโลก จึงส่งผลให้เกิดการยกเลิกการตกลง (MOU) ในการจ้างนักเรียนไปทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในต่างประเทศ ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการหารายได้ การพัฒนาฝีมือ และประสบการณ์ในต่างประเทศ

4.2 ด้านมาตรการช่วยเหลือนักเรียนของภาครัฐและสถานศึกษา พบว่า ภาครัฐมีโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 โดยให้เงินแก่นักเรียนจำนวน 2,000 บาท หนึ่งครั้งสำหรับสถาบันการศึกษาโดยทั่วไป จะมีมาตรการลดค่าลงทะเบียนหรือค่าใช้จ่ายที่เชื่อมโยงกับการมาเรียนที่วิทยาลัย ในขณะที่มาตรการอื่น ๆ ที่ช่วยเหลือเพิ่มเติมจะขึ้นอยู่กับงบประมาณและความพร้อมของแต่ละวิทยาลัย เช่น ในบางวิทยาลัยมาตรการผ่อนผันการจ่ายค่าเทอม โดยนักเรียนสามารถเรียนก่อนและจ่ายค่าเทอมตอนที่เรียนจบแล้ว เป็นต้น ซึ่งแนวทางนี้เหมือนกับการกู้ยืมเงินเรียนจากสถาบันนั่นเอง

4.3 ด้านอัตราการคงอยู่ของนักเรียน และกลุ่มที่ยุติการเรียนระหว่างทาง พบว่า โควิด - 19 ไม่ส่งผลกระทบต่ออัตราการคงอยู่ของนักเรียน และไม่มีการเปลี่ยนสาขาในระหว่างทางของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ แต่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนสาขาเมื่อเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เช่น เมื่อเรียนจบ ปวช. จะเปลี่ยนสาขาเมื่อเรียนต่อใน

ระดับ ปวส. เป็นต้น ดังนั้น นักเรียนมีการปรับตัวอยู่บ้าง แต่จะไม่เสียเวลาไปเรียนซ้ำในระดับเดียวกัน

4.4 ด้านการหางานเมื่อจบการศึกษา พบว่า ช่วงต้นของการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลกระทบอย่างมากต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้นักเรียนที่เพิ่งจบใหม่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำนวนมากไม่สามารถหางานทำได้ ในขณะที่นักเรียนที่จบสาขาการโรงแรมสามารถทำงานตรงสาขาได้เพียงประมาณ ร้อยละ 10 - 15 และมีนักเรียนส่วนน้อยมาก (ไม่ถึงร้อยละ 5) ที่สามารถทำงานในโรงแรมระดับนานาชาติได้ ส่วนนักเรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถหางานได้จะไปขายของออนไลน์ (เกินร้อยละ 50) หรือกลับไปทำเกษตรกรรมกับครอบครัว ในขณะที่นักเรียนที่จบในปี 2565 สามารถหางานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น หลังจากประกาศการเปิดประเทศ

4.5 หลังการระบาดของโควิด - 19 บางวิทยาลัยระบุว่ายอดสมัครนักเรียนใหม่ลดลงเกือบร้อยละ 50 เป็นต้น ซึ่งจำนวนนักเรียนที่ลดลงแต่หากจำนวนครูผู้สอนยังคงเท่าเดิม จะทำให้อาจเกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามในบางวิทยาลัยมีจำนวนนักเรียนโดยรวมที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากได้รับอานิสงค์จากการเคลื่อนย้ายของประชากรจากในเมืองมาสู่ต่างจังหวัดที่วิทยาลัยตั้งอยู่

4.6 ด้านข้อเสนอแนะต่อมาตรการช่วยเหลือเพิ่มเติม ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นว่า ควรมีคอร์สอบรมสั้น ๆ เพื่อทบทวนความรู้ให้แก่นักเรียนที่อาจจะขาดหายไป ในช่วงที่ต้องเรียนรูปแบบทางไกลหรือไม่สามารถฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ และคอร์สอบรมเพิ่มเติมในหลักสูตรที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและกลุ่มคนภายนอก เช่น คอร์สเกี่ยวกับการขายของออนไลน์ คอร์สอบรมด้านภาษา คอร์สอบรมสำหรับผู้มีพื้นฐานด้านการโรงแรมอยู่แล้ว เป็นต้น เนื่องจาก ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด - 19 นักเรียนส่วนหนึ่งไม่สามารถหางานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ และส่วนใหญ่จะหันไปประกอบอาชีพขายของออนไลน์ การสนับสนุนการเรียนรู้เพิ่มเติมอาจช่วยให้นักเรียนมีรายได้เพิ่มขึ้นและเพียงพอที่จะอยู่ในระบบการศึกษาได้ต่อไป

5. สรุปผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลสถานศึกษาจำนวน 8 วิทยาลัย ในประเด็นคำถามสำคัญ 6 ประการ ซึ่งสามารถสรุปผลและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษา

ประเด็นคำถาม	ผลการสัมภาษณ์
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาผลกระทบของการระบาดโควิด - 19 ต่อการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในสายสาขาที่ถูกกระทบโดยตรงจากการระบาดของโควิด - 19	ผลกระทบของโควิด-19 ต่อสถานศึกษา รูปแบบการสอน และอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาวิธีการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไป ข้อจำกัดในการฝึกงาน และการหางานในสายอาชีพที่ถูกกระทบโดยการระบาดของโควิด - 19	ปัญหาความไม่พร้อมของอุปกรณ์การเรียน ปัญหารายได้ครอบครัว ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ปัญหาการจัดทำข้อตกลง MOU กับต่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถเรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ คุณภาพนักเรียนอาจจะด้อยลง
มาตรการช่วยเหลือ นักเรียนของภาครัฐและสถานศึกษา	มาตรการลดค่าเทอม มาตรการผ่อนผันค่าใช้จ่ายลงทะเบียน และมาตรการอื่น ๆ เพิ่มเติมจะขึ้นอยู่กับประมาณของแต่ละวิทยาลัย
อัตราการคงอยู่ของ นักเรียนและกลุ่มที่ยุติการเรียนระหว่างทาง	ไม่กระทบต่อการเปลี่ยนสาขาในระหว่างทาง แต่อาจจะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนสาขาเมื่อเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น
การหางานทำเมื่อจบการศึกษา	ในช่วงต้นของการแพร่ระบาดนักเรียนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการโรงแรมประสบปัญหาการหางานทำได้ยาก โดยกลุ่มที่ไม่สามารถหางานที่ตรงสาขาได้ จะหันไปประกอบอาชีพขายของออนไลน์ และบางส่วนจะกลับไปทำเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม นักเรียนที่จบการศึกษาในปี 2565 สามารถหางานได้มากขึ้น เนื่องจากเป็นจังหวะที่การจบการศึกษาสอดคล้องกับการเปิดประเทศ
แนวโน้มของจำนวน นักเรียนใหม่ และหลักสูตรการเรียนการสอน	ก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีแนวโน้มนักเรียนเพิ่มขึ้น ในขณะที่ช่วงโควิด-19 นักเรียนและผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่นในสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทำให้จำนวน นักเรียนสมัครใหม่ลดลง ยกเว้นที่ในบางวิทยาลัย กลับมีจำนวนนักเรียน

ประเด็นคำถาม	ผลการสัมภาษณ์
	เพิ่มขึ้น เนื่องจากได้รับอาณัติในการเคลื่อนย้ายจำนวนประชากรจากเมืองมาสู่ต่างจังหวัด
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอข้อเสนอแนะและมาตรการช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาระดับอาชีวศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ	
ข้อเสนอแนะต่อมาตรการช่วยเหลือเพิ่มเติม	มีข้อเสนอแนะให้มีการจัดทำคอร์สออนไลน์สั้น ๆ เพื่อทบทวนความรู้ให้นักเรียน

6. อภิปรายผลการวิจัย

วิทยาลัยอาชีวศึกษาได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากสถานการณ์โควิด - 19 เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนที่จำเป็นต้องมีภาคปฏิบัติ ทำให้สถานศึกษาต้องปรับตัวเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน เนื้อหาหลักสูตร และการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการศึกษาทางไกล นอกจากนี้ผลกระทบของโควิด - 19 ยังส่งผลกระทบต่อความสามารถในการศึกษาของนักเรียน เนื่องจากปัญหาส่วนตัวของนักเรียนที่อาจเกิดจากรายได้ครอบครัวที่ลดลง ปัญหาการไม่สามารถหาสถานประกอบการเพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทำให้คุณภาพนักเรียนอาจจะด้อยลง อีกทั้งปัญหาการขาดความเชื่อมั่นในสาขาที่เรียนของนักเรียนและผู้ปกครองทำให้จำนวนนักเรียนใหม่ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 มีจำนวนลดลง ซึ่งผลงานวิจัยชิ้นนี้ในประเทศไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาในต่างประเทศที่พบว่าโควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อทั้งสถานศึกษา นักเรียน และอาจารย์ผู้สอน เนื่องจากการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนอาชีวศึกษาต้องมีการฝึกฝนทักษะในภาคปฏิบัติ การศึกษาในรูปแบบทางไกลจึงเป็นความท้าทายอย่างมาก (World Bank Group , 2020) โดยงานสำรวจของ German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training (2022) พบว่าค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตเป็นอุปสรรคสำคัญส่งต่อการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ของสถานศึกษา สำหรับผลกระทบของโควิด - 19 ต่อนักเรียนอาชีวศึกษา

จากตัวอย่างการสำรวจถึงผลกระทบต่อสุขภาพจิตในนักเรียนกลุ่มอาชีวศึกษาจำนวน 2,380 คนในประเทศอิสราเอล พบว่า นักเรียนมีปัญหาทางสุขภาพจิตใน 4 ด้าน คือ ภาวะโรคซึมเศร้า ด้านมนุษยสัมพันธ์ ความวิตกกังวล และความทุกข์ทางใจที่รุนแรง สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน ระหว่างปี ค.ศ. 2020 กับปี ค.ศ. 2021 และในด้านของอาจารย์ผู้สอนจำเป็นต้องปรับวิธีการเรียนการสอนและการประเมินทักษะของนักเรียนที่ทำได้ยากขึ้น (Masina & Mawonedzo , 2022)

ดังนั้นภาครัฐจึงควรมีมาตรการหลากหลายรูปแบบในการช่วยเหลือนักเรียน ทั้งมาตรการทางด้านการเงิน การส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และการจัดคอร์สอบรมเพื่อทบทวนความรู้ที่ขาดหายไปในช่วงที่การเรียนการสอนหยุดชะงัก เพื่อให้นักเรียนจะสามารถหางานทำได้ตรงสาขาที่เรียนมาเมื่อเศรษฐกิจดีขึ้นได้

การศึกษาในอนาคตควรมีการติดตามผลการปรับตัวของสถานศึกษาและนักเรียนเพิ่มเติม หลังจากที่อยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 สถานศึกษาและนักเรียนมีการปรับตัวหลากหลายวิธีการตามที่กล่าวไว้ข้างต้น เช่น เพื่อศึกษาว่า การเรียนการสอนในรูปแบบผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียน และการเรียนทางไกลมีประสิทธิภาพเพียงใด และวิทยาลัยควรใช้วิธีใดในการเรียนการสอน เป็นต้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ควรมีการช่วยเหลือด้านการเงินที่หลากหลายรูปแบบเพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีรายได้ เช่น จัดทำโครงการหารายได้ระหว่างเรียนช่วยเหลือนักเรียน โดยให้เงินลงทุนจำนวนหนึ่งเพื่อให้นักเรียนนำไปต่อยอดเป็นธุรกิจเพื่อหารายได้ การสร้างร้านค้าภายในสถานศึกษาที่สร้างและบริหารจัดการโดยนักเรียน และวิทยาลัยยังสนับสนุนองค์ความรู้ในการทำธุรกิจ เช่น สอนหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการขายออนไลน์ การโฆษณา เป็นต้น

7.2 ควรมีการช่วยเหลือด้านค่าเทอม โดยปรับโครงสร้างการจ่ายค่าเทอมของนักเรียน เช่น นักเรียนสามารถเรียนก่อนได้ และจ่ายเงินค่าเรียนย้อนหลังเมื่อสามารถหางานทำได้ ในรูปแบบการจ่ายเงินตามผลลัพธ์ทางการศึกษา

7.3 ควรมีการจัดทำคอร์สอบรมระยะสั้น ทั้งคอร์สเพื่อทบทวนความรู้ในส่วนที่ขาดหายไปในช่วงของการเรียนผ่านทางไกล และหลักสูตรเพิ่มในส่วนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน เช่น การอบรมด้านการขายของออนไลน์ และการอบรมด้านภาษา เป็นต้น

8. เอกสารอ้างอิง

- British , C. (2021). **How are vocational institutions innovating , evolving and changing as a result of Covid - 19?**. Retrieved December 10 , 2022 , from https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/how_are_vocational_institutions_innovating_evolution_and_changing_as_a_result_of_covid-19_report.pdf
- German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training (GOVET) (Eds). (2022). **Effects of the COVID - 19 Pandemic on Vocational Education and Training : International Perspectives of Policy Makers and Practitioners**. Germany: Federal Institute for Vocational Education and Training.
- Masina , R. , & Mawonedzo , A. (2022). The impact of COVID - 19 pandemic on TVET students' learning process : a case of one polytechnic college in Harare. **South African Journal of Higher Education** , 36 , (4), pp. 101 - 116.
- UNESCO and Omnia Education Partnerships . (2021) . **Case Study on Finnish TVET : A Resilient Model of Training During COVID - 19**. Retrieved December 10 , 2022 , from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375471>
- World Bank Group. (2020). **The Impact of COVID - 19 Pandemic on Education Financing**. Retrieved December 10 , 2022 , from <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/734541589314089887-0090022020/original/CovidandEdFinancefinal.pdf>
- World Bank Group. (2020). **TVET Systems' response to COVID - 19 : Challenges and Opportunities** . Retrieved August 10 , 2023 , from <https://documents1.worldbank.org/curated/en/930861589486276271/pdf/TVET-Systems-response-to-COVID-19-Challenges-and-Opportunities.pdf>